



MATUŠKU ANI PILAROVOU PO GOTTOVI PSÁT NEBUDU

Hudební publicista Pavel Klusák rozbořil knihou *Gott. Československý příběh*, která má velké šance zabodovat na blížících se knižních cenách Magnesia Litera, mnohé legendy obestírající našeho nejslavnějšího zpěváka. Jednak se podíval na to, co Karel Gott po celý život skrýval, jednak jeho prostřednictvím převyprávěl „československý příběh“ od 50. let až do současnosti. A v dosud neprobádaných kontextech zrekonstruoval vývoj československé populární hudby. „Gott není jako Neckář nebo Zagorová. Lidé ho přijali jako součást svých domovů a jako jakéhosi průvodce. Mnohem více než jeho písně anebo společenské angažmá vnímali jeho určitou vlídnost, sebevědomou laskavost hvězdy a jeho permanentní přítomnost v televizi a v rozhlasu. Proto je tak bolí jeho smrt, i knižní demytizace jeho života. Je to součást jich samotných,“ říká Klusák v rozhovoru pro Mladý svět.

text: Jan Januš, **foto:** Archiv Pavla Klusáka, Host

Ve vaší knize *Gott* najdeme i množství reprintů obálek *Mladého světa* s Karlem Gottom. Jak historii tohoto časopisu vlastně vnímáte?

Neodolal jsem a zvláště první desetiletí *Mladáku*, roky 1959 až 1969, si koupil přes antikvariáty kompletně. Z těch časopisů tryská duch doby, navíc brzy získal skvělou grafickou úpravu a fotky do něj pozdější legendy - Jan Lukas, Leoš Nebor. Do roku 1963 šlo o dost fádni a oficiální čtení, v každém druhém čísle najdete něco o kosmonautech, kreslené vtipy o zlých Němcích. Pak se ale vyměnili část redakce a začali tam psát lidé jako Karel Hviždala nebo Jiří Černý. Až do roku 1969 *Mladý svět* patřil k těm progresivním médiím. Později musel ustupovat normalizaci, ovšem občas balancoval na hranici možného svérázným způsobem: to třeba když Kája Saudek kreslil velké agitační obrázky, které zvaly k volbám v režii KSČ. Kandidáti Národní fronty náhle vypadali komiksově cool.

Pomohl vám starý *Mladý svět* v něčem?

Jsem možná první, kdo vyhrabal původní literární texty Jiřího Štaidla z divadelního pásma Ondráš podotýká. Protože je tehdy otiskl *Mladák!* O těch textech se říká, že jsou odvážné a strašně vtipné, že fungovaly mezi písničkami, které zpíval Olympic, Miki Volek a Yvonne Přenosilová. A *Mladý svět* je jedním z mála míst, kde se tyto texty zachovaly...

Jakou roli sehrál právě *Mladý svět* ve formování československé populární hudby a jejích hvězd v 60. letech minulého století?

V šedesátých letech se hudební publicisté učili, jak s tím, čemu se říká taneční hudba a později pop, vlastně zacházet. Je strašně zajímavé sledovat to. Ptali se: Je to nová seriózní kultura se vším všudy?

Máme o tom obranářsky psát jako o novém umění? Nebo je to něco nového a lehký žánr, který nemá smysl přirovnávat ke skladatelským výkonům ve vážné hudbě? Jeden časopis, možná to byl také *Mladý svět*, tehdy otiskl tabulku sympatií a anti-patií mezi našimi zpěváky a hvězdami. Nakolik se Vondráčková, Neckář, Přenosilová nebo Gott mají rádi anebo se naopak nemusí. Byl to pokus o bulvár, nikdo by to tak tehdy ale nenazval, protože v takových termínech se nevažovalo. Zcela zásadní pak byl podíl *Mladého světa* na Zlatém slavíkovi, jehož byl iniciátorem a spoluorganizátorem. Ve chvíli, kdy jeho druhý ročník vyhrál Gott, vyšlo zvláštní číslo *Mladého světa* nazvané *Zpěváci před soudem* v nákladu 250 tisíc kusů. Pane jo! Hudební publicistika tehdy fakt někoho zajímala. A když už po začátku okupace seděl na Zlatých slavících Alexander Dubček, byly z toho nepřehlédnutelné fotky, podpora politiků Pražského jara.

Psal tedy tehdy *Mladý svět* a další časopisy o Karlovi Gottovi vždycky pozitivně?

Kriticky proti mladému a ještě ušatému Gottovi psali spíš obyčejní lidé do televize. Dneska si už těžko představujeme, že by profesionální hudební kritika Karla Gotta uznávala a napjatě sledovala. Ale od jeho semaforického angažmá, tedy od roku 1963, přes film *Kdyby tisíc klarinetů* a *Divadlo Apollo*, byl Gott, pokud už ne velmi chválený, tak alespoň pozorovaný ušasle a velmi podporovaný. Zdálo se, že do české hudby dokáže vnést světové manýry, včetně způsobu zpěvu, odvazu a pohybu u mikrofonu. To jak Gott zpíval a jak k nám chtěl přetahovat světový repertoár, vypadalo velmi progresivně - i když to trvalo jen pár sezón. Kritici o Gottovi nikdy nepsali tak nadšeně, jako po druhém premiéře divadla *Apollo* nazvané *Nešpory*. Zpíval



tam česky, italsky, hebrejsky židovskou modlitbu... Myslím, že jeho kouzlo zesilovalo i to, že se na něj chodilo do malých divadélek, publikum bylo pár metrů od něj.

Mladý Gott pomáhal vytvořit cosi, co se tehdy rodilo: zábavnou muziku pro teenagery. Socialismus z ní nedokázal udělat byznys tak rychle, jako se to dělo na Západě. Ale oba bloky paralelně objevovaly, že teenageři mohou tvořit zajímavý segment trhu, na který sinatrovská generace a ani ty předešlé nemyslely. Později, pod vlivem německého angažmá a Las Vegas, začal být Gott mainstreamový jednodušším způsobem. A tehdejší kritici psali, že je to řemeslně na výši, ale že Gott začíná být tím typem, proti kterému se v prvních letech své kariéry vymezoval. Což byla pravda, začínal připomínat důstojné pěvce, kteří v 50. letech zpívali spíše pro střední generaci.

Bavíme se o ohlasech na mladého Karla Gotta, ale jaké máte ohlasy na knížku Gott? Ozývají se vám jeho věrní fanoušci?

Během psaní a vytváření podcastu Gotťák mi někteří kámoši říkali, že si nabíhám. Že Karlovy oddané fanynky a fanoušci pěkně vypění. Zdálo se mi to přehnané a vlastně mi to bylo úplně jedno. Jakmile se do něčeho zaberu, pracuju na tom s až autistickou jednostrannou soustředěností. Když kniha vyšla, byl jsem potěšený a trochu překvapený vlídností recenzí a reflexí: i když jsem jistě nečetl všechno. Specifické jsou osobní ohlasy - maily a vzkazy na messenger. Vyvalily se vlny zdola, jak píše klasik. Mnoho typů klení, včetně postoje ‚To, co píšete, je pravda, ale proč to zveřejňujete?‘ Jiní lidé mi posílají příběhy s Karlem, samozřejmě včetně pornografických epizod. Pochopil jsem, že jsem se dotkl něčeho citlivého. Už tím, že jen na zprávu na iDnes.cz o vydání knihy reagovalo několik tisíc komentářů.

Proč myslíte, že vám ti lidé píší? Dotklo se jich to, co jste zjistil a zveřejnil o jejich idolu?

Gott není jako Neckář nebo Zagorová. Lidé ho přijali jako součást svých domovů a jako jakéhosi průvodce. Mnohem více než jeho písně anebo společenské angažmá vnímali jeho určitou vlídnost, sebevědomou laskavost hvězdy a jeho permanentní přítomnost v televizi a v rozhlasu. Proto je bolí jak jeho smrt, tak knižní demytizace jeho života. Je to součást jich samotných. Ta kniha ale rozhodně nebyla psaná tak, aby ukazovala, co všechno bylo u Karla Gotta špatné. Psal jsem ji

především s ohledem na společnost, která by ten příběh měla znát ještě jinak. Protože v okamžiku, kdy někoho uctíváme, měli bychom vědět, proč a za co to děláme. Řadu věcí jsem sám rekonstruoval a patrně je vyprávím poprvé, ale pokud jde o vyjednávání Karla Gotta s minulým režimem... myslím, že se to obecně vědělo. A byl nevyšší čas stvrdit to formátem, jako je knížka. Měl jsem pocit, že hudební publicistika by se k tomu měla vyslovit. Jakkoli nemám zásadně ve zvyku kritizovat kolegy z oboru, musím se divit, že tolik médií hrálo s Karlem Gottem tu hru. Když vyšla jeho knížka říkám to písní, leckomu muselo být zřejmé, že je to legendarizace, zčásti neověřitelná a zčásti zavádějící. Třeba novinář Ivan Rössler vzpomíná, že šel udělat rozhovor s Karlem Gottem a celý materiál s ním připravil Jiří Štáidl. A Rössler se smál a přistoupil na to, neřekl: ‚Poslyšte, my přinášíme publiku skutečnost a ne klam.‘ To by dnes už kulturní publicisté neudělali. Myslel jsem na to, že by právě kulturní publicistika měla ze sebe sklepat to období větší vstřícnosti ke hvězdám než k publiku, čtenářům a veřejnosti.

A co říkáte na zájem o knihu Gott? Nedávno vyšel její dotisk ve dvojnásobném nákladu, než byl ten první. Před Vánocemi totiž byla knížka prakticky vyprodaná...

Co bych říkal - zájem mě těší. Den před Štědrým dnem mi volali známí, že knížku potřebují, vyměňovali ji za med, taky jsem za knihu dostal dost slušnou domácí slivovici. A ad média: přes čtvrt století pracuju s hudbou, většinou s experimentální a náročnější. Vím, že až budu zase popisovat terénní nahrávky v rámci akustické ekologie a koncepty kapely Pátí na světě, nebude už o tom hovořit Linda Bartošová v hlavních televizních zprávách. Takže tu nezvyklou chvíli, kdy je kolem mé práce mnoho povyku, vnímám jako pomíjivé intermezzo.

To, že knížku vydáte v Hostu, byla jasná volba? Protože co do zpracování je také moc krásná...

...to tam napište, grafičky Alena Gratiarová a Ivana Dudková na tom nechaly strašně času a jejich invence je rozkošná, jsem jim vděčný a ještě nás to, troufám si říct, bavilo. Přál jsem si, aby ilustrace tvořily hlavně dobové mediální výstupy. Aby bylo vidět, v jakých obrazech lidé vidávali Karla Gotta. Staré pohlednice, výňatky z Mladého světa, Melodie, Ahoje a nevíme čeho všeho. Nakladatelství Host má tradici literární a kulturní kritiky a chtěl jsem, aby ta knížka byla součástí společenské a kulturní diskuze.

Ví se, jak byl Karel Gott populární v Německu, vy ale píšete také o jeho slávě v Japonsku nebo v Rusku a obecně v Sovětském svazu... Vyjde knížka i mimo Českou republiku?

Němce zajímá. Absolvoval jsem zajímavý hovor s Rakušany, kteří vůbec nechápali, proč je pro někoho Karel Gott důležitou personou. Pro ně byl televizním bavičem, známým jen pár let a kulturně nijak výjimečný. Nebylo jim vůbec jasné, proč o někom takovém vzniká kniha na 400 stran. On je to opravdu hodně československý příběh. Rusové ho znají, ale moc nesdílejí to, co nás na něm zajímá. V Krakově jsem dělal na ulicích anketu. Jméno Karla Gotta znal ze všech oslovených jen Holanďan. „Jistě, ten německý zpěvák šlágrů!“ řekl.

Téma jste patrně nevyčerpal. Bude některé další vydání rozšířené?

Předpokládám totiž, že se začnou objevovat nová svědectví a nové příběhy...

Už se objevují. Do té knihy jsem některé věci nezahrnul, dnes bych je tam už dal. Dozvěděl jsem se také nové informace. Neověřené věci už umím ověřit. A protože jsem trochu chaot, zapomněl jsem tam dát věci, které jsem během průzkumu shromáždil v adresáři, do něhož jsem se pak zrovna nepodíval. Také jsem napoprvé vypustil určité části včetně interpretací samotné hudby, protože jsem měl pocit, že už to stačí. Takže ano, další materiály mám: žádné se netýkají intimity nebo samoúčelných skandálů. Rozhodně si ale nepřeji, aby se ze mě stal gottolog. Každý týden vysílám na stanici Vltava o nové hudbě, s režisérem Markem Najbrtem a producentkou Alenou Müllerovou dokončujeme film o dvojici Burian & Dědeček pro ČT. Je mi mnohem bližší pohybovat se mezi různými a navzájem pestrými projekty než jet dál a dál. Od milého Karla si chci teď na čas odpočinout.

A pokud jde o další české hvězdy? Napíšete po Gottovi knížku Matuška nebo Pilarová?

Já takhle vůbec neuvažuju. Můj zájem o československý mainstream je velmi slabý a v Gottovi vlastně zkoumám souběžné příběhy popkultury, politiky a společnosti v Československu a v Česku.



A tihle zpěváci to nesplňují?

Z československých jmen bych asi dokázal dlouze psát jen o rockovém básníku a mystikovi Dežovi Ursinym. A to už jsme hodně jinde. Co by stálo za tu práci, je historie vydavatelství Supraphon: vždyť to je obrovský, téměř monopolní label pro českou poválečnou hudbu až do roku 1989, pokladnice. A trochu doufám, že jeho dějiny někdo bezvadně zpracuje, já na něj budu trochu žárlit, ale nebudu mít pocit, že ta práce zbývá na mě (úsměv).

Na konci února vám vychází další knížka. Jmenuje se Uvnitř banánu. O čem je?

V něčem je protipólem a v něčem je Gottovi dost legračně podobná. Je to šedesát velmi uvěřitelných hudebních příběhů. Sepsal jsem osudy outsiderů, protože je pokládám za stejně podstatné jako velké hvězdy. Příběhy lidí, kteří se proslavili omylem nebo nikdy neproslavili, hudebníků s těžkými diagnózami, jako je autismus nebo schizofrenie, zločinců a mystifikátorů v hudbě. A také jednoho kocoura. ●